

SKORDISCI U NAŠOJ ZEMLJI PREMA ANTIČKIM PISCIMA

Justinov podatak da su Kelti u Panoniji proveli „multos annos“¹⁾ može da se odnosi pretežno na Skordiske. Kao grana plemena Boja²⁾ (Βοῖοι) oni su to ime Scordisci, Σκορδίσκοι, Σκορδίσται³⁾, dobili po toponomastikonu (Scardus) Scordus Σκορδίσκον ὄρος.⁴⁾ Da su na jugu proveli duže vremena, vidi se, pored imena koje su tu dobili, i po tome što ih antički pisci pominju kao peonski narod.⁵⁾

Pošto su se posle poraza kod Delfa i neuspeha u Grčkoj vratili u Podunavlje, pod svojim vođom Batanatom, osnovali su stalna naselja u dolini Morave i na levoj obali Dunava, na području između Tise i Karpata. Da su u pitanju Skordisci, vidi se i po jednom mestu kod Justina, gde on za njih kaže da su se naselili, po povratku s juga, „in conflente Danuvii et Savi consedit Scordiscosque se appellari voluit“.⁶⁾

Od Strabona saznajemo da su Skordisci zauzimali široku oblast: μεγάλοι Σκορδίσκοι — između Segeste i Marguma, i μικροὶ Σκορδίσκοι, istočno od prvih, u Meziji i tribalskoj zemlji.⁷⁾

Kao saveznici Dačana oni su držali i oblast između Tise i Dunava, a prema oskudnim istoriskim podacima bilo ih je i na levoj obali Dunava, između Tise i Karpata.⁸⁾ Arheološki materijal Židovara kao i izvesnih rumunskih podunavskih lokaliteta latenske kulture dopunjuju pisane izvore i potvrđuju prisustvo Kelta i u ovoj oblasti.⁹⁾

Opstanak Skordiska u stranoj etničkoj sredini, karpodačkoj, ilirskoj i tračkoj, može se objasniti jedino njihovim pravilnim odnosom prema autohtonima. Takav zaključak oslanja se i na navedeno mesto kod Strabona, gde on kaže za Skordiske da žive između sa Ilirima i Tračanima.¹⁰⁾ To još više potkrepljuje

1) Justin, XXIV, 4, 2.

2) Strab. VII, 2, 2.

3) id. VII, 3, 2.

4) Ptolem. V, 6, 8.

5) V. Φλέγων kod Steph. Byz.

6) Justin, XXXII, 3, 8.

7) Strab. VII, 5, 12.

8) *Rer. mir. script.* gr. 218, prema Jullian, I, 303, no 2.

9) V. Glasnik SAN, 1949 i 1950.

10) Strab. VII, 5, 2.

činjenica da su Skordisci bili saveznici Dačana u borbi protiv Tauriska¹⁾ sve do njihovog istrebljenja.²⁾

Etničku asimilaciju Skordiska potvrđuje ceo niz karakterističnih mesta u antičkim izvorima. Navešćemo samo ona mesta koja će pokazati u kom se pravcu razvijao taj proces.

Govoreći o ratovanju Rimljana na Balkanu Tit Livije kaže za Skordiske sledeće: „Livius Drusus consul adversus Scordiscos, gentem a Gallis oriundam“.³⁾ Kao što se vidi, Livijev podatak pokazuje da u njegovo vreme Skordisci više nisu bili toliko etnički čisti i strogo odvojeni od autohtonih da bi se za njih moglo reći da su samo Gali. Kad se to ima u vidu, onda je razumljivo zašto i Flor kaže za Skordiske da su „saevisissimi omnium Thracum“.⁴⁾

Osporavajući Florovim podacima vrednost pouzdanih istoriskih izvora, N. Vulić je u svojoj studiji o Keltima to svoje mišljenje potkrepio tvrđenjem da Floru nije poznato čak ni to da Skordisci nisu Tračani nego Kelti.⁵⁾ Međutim, Florov podatak samo potvrđuje fakat da se u njegovo vreme proces etničke asimilacije Skordiska u Tračane, a delomično i u Dačane i Ilire, o čemu govore T. Livije i Apian, već bio završio. Da je Floru ovakav proces bio poznat, vidi se i po onome što govori o Galogrcima, za koje kaže da su „gens mixta“.⁶⁾

Obrnut slučaj etničke asimilacije autohtonih prema Keltima pokazuje i jedan primer kod Stefana Vizantinca, koji za Japode kaže da su keltski narod u Iliriji.⁷⁾

Međutim, i pored toga što su Skordisci izgubili izvesna etnička obeležja, sačuvali su za celo vreme svog boravka u Podunavlju odlike keltskih ratnika. Od balkanskih starosedelaca oni se razlikuju po grubosti i okrutnosti, koja se naročito ispoljava u prinošenju ljudskih žrtava,⁸⁾ a zatim po konzervativnom održavanju starih običaja i po stalnoj bojnoj spremnosti. Te svoje osobine oni su ispoljili naročito u borbama protiv Rimljana, koji su Skordiske dugo vremena smatrali kao najopasnije protivnike.⁹⁾ To dugo vreme borbi Rimljana i Skordiska obuhvata period od 135 godine, kad je pretor Askanije otpočeo prve borbe protiv Skordiska, do Tiberija, koji je 15 godine n. e. oblast Skordiska pripojio rimskoj imperiji.¹⁰⁾ Ali i ovog puta

1) ibid.

2) id. V, 1, 6.

3) T. Liv. Epit. 63.

4) Flor. I, 38, 4.

5) Vulić, Kelti, Glas S. K. A. CXXI, 85.

6) Flor. I, 27, 11; upor. i Iustin, XXXVIII, 3, 6.

7) Steph. Byz. u Cougny, Ed., la géographie et l'histoire des Gaules, 364.

8) Ammian. XXVII, 4, 4.

9) Strab. VII, 5, 11.

10) Paterc. II, 39, 3.

bili su obuhvaćeni Skordisci iz Panonije, a ne i oni iz Mezije i sa leve obale Dunava.¹⁾

Posle čitavog niza borbi koje su Skordisci vodili protiv Rimljana, počev od Askanija i Gaja Katona, koji im je 119 godine zadao prvi teži udarac,²⁾ preko Kasandra,³⁾ Minucija Rufa⁴⁾ do Sule,⁵⁾ koji je posle pobede nad Mitridatom jedan deo Skordiska, Mitridatovih saveznika primio „in fidem“, Skordisci su još uvek predstavljali snažnog i opasnog neprijatelja. Tek posle poraza, koje su im naneli Druz, Didije i Scipion, Skordisci su se povukli „ἐξ τῶν Ἰστρον καὶ τὰς νήσους τοῦ ποταμοῦ μετοικῆσαι φερόντας.“⁶⁾

Baveći se pitanjem Skordiska i njihovim prelaskom preko Dunava N. Vulić je naveo i jedan podatak iz Flora⁷⁾ u kome kaže, da je Didije 113 godine odbio Skordiske „et vetuit transire Danuvium“. Kao što je slučaj i sa prethodnim podatkom o etničkoj pripadnosti Skordiska, N. Vulić sumnja u verodostojnost i ovog Florova podatka.⁸⁾ Međutim, i u ovom slučaju potrebno je izvršiti korekturu navedenog Vulićeva mišljenja. Flor ne kaže za Didija da je Skordiscima zabranio da prelaze Dunav, nego izričito veli sledeće: „Drusus ulterius egit et vetuit transire Danuvium.“⁹⁾ A između borbi koje su protiv Skordiska vodili Druz i Didije razlika je od 14, odnosno 12 godina, računajući prema datovanju T. Livija, koji takođe govori o Liviju Druzu i njegovom srećnom ratovanju protiv Skordiska.¹⁰⁾

Na jednom drugom mestu N. Vulić je naveo ceo niz klasičnih pisaca koji govore o Skordiscima na Dunavu i njegovim ostrvima.¹¹⁾ Iako ovi izvori ne pominju Kelte na levoj obali Dunava, sasvim je razumljivo da ih je bilo i na ovoj strani. S obzirom na ekonomski značaj oblasti između Tise i Karpata kao i njihovog rudnog bogatstva, moguće je da su Kelti, još pre ratovanja s rimskom vojskom, držali i u ovoj oblasti izvestan broj utvrđenih naselja kao ekonomskih centara i vojničkih uporišta na važnoj trgovačkoj komunikaciji koja je vezivala područje gornje Tise i Karpata sa dunavskim naseljima. A kad se zna zbog čega su se naseljavali na dunavskim obalama i ostrvima,¹²⁾ onda je jasno da su Skordisci imali isto tako dovoljno

1) Vulić, Oktavianov ilirski rat i izgnanje Skordiska iz Gornje Mezije, Glas S. K. A. LXXII, 28.

2) Eutrop. IV, 24.

3) Plin. XXXI, 53.

4) Eutrop. IV, 27.

5) ibid. V, 7.

6) Appian. Illyr. 5.

7) Flor. I, 38, 4.

8) Vulić, Glas S. K. A. CXXI, 85.

9) Flor. I. c.

10) T. Liv. Epit. 63.

11) Vulić, Glas S. K. A. LXXII, 28 sqq.

12) Appian. I. c.

razloga da podižu svoja *oppida* i u savezničkoj Daciji, za koju Pârvan kaže da sadrži toliko keltskog materijala da se može slobodno pretpostaviti „da je Dacija bila potpuno keltska“.¹⁾ Sadržaj kulturnih slojeva latenskog perioda na lokalitetu Židovar u kao i navedeni podaci antičkih pisaca u potpunosti potvrđuju prisustvo Skordiska i u oblastima na levoj obali Dunava u našoj zemlji.

Beograd.

B. Gavela.

RÉSUMÉ

B. Gavela: LES DONNÉES HISTORIOGRAPHIQUES ET ARCHÉOLOGIQUES SUR LES SCORDISQUES

L'auteur a essayé de fixer la région des Scordisques dans la vallée du Danube, sur la rive droite ainsi que sur la rive gauche. Sa thèse de la présence des Scordisques dans la part ouest de la Dacie, en région entre Carpathes, Thissa et Danube, l'auteur a fondé sur les documents archéologiques, acquis dans les fouilles sur l'oppidum celtique Židovar près de Vršac. S'appuyant sur les sources des deux sortes, écrites et archéologiques, l'auteur a présenté les raisons pour lesquelles il estime que les Scordisques se sont assimilés, après les conquêtes romaines dans les Balkans, ethniquement avec les autochtones thraco-illyres. Cette thèse est fondée sur le fait qu'aucune source n'indique pas la retraite des Scordisques des régions balkaniques, tandis que les éléments de la culture matérielle et intellectuelle permettent la conclusion d'un procès permanent d'assimilation ethnique, surtout dans la région de la Serbie, entre les Scordisques et les autochtones balkaniques.

¹⁾ Pârvan, Dacia, 114.